

Zin in Zweden

FOTO: HAN MATLA

▲ Dimph Rubbens, derde van links, informeert zich in Zweden over ict-gebruik

Binnen Grassroots bestond de mogelijkheid zich over ict in het Zweedse onderwijs te informeren. Dimph Rubbens, adviseur groen onderwijs bij APS voor Grassroots, Han Matla, projectleider Grassroots, Wim de Luij en Frank Dona (beiden teamleider van de Groenschool Eindhoven) hoorden er over de wijze waarop ict wordt ingezet.

Voor vertrek naar Zweden (29 maart tot 4 april) hadden we (ongeveer 25 onderwijsmensen, waaronder vier vanuit groen onderwijs) onder meer belangstelling uitgesproken voor implementatiestrategieën voor ict (didactisch, onderwijsinhoudelijk en organisatorisch), de samenhang van een veranderde onderwijsvisie met nieuwbouw, veranderingen in het leren van leerlingen door ict, praktische voorbeelden van ict-gebruik, ict als leerbron tot ict als leeromgeving, de mogelijkheden en ervaringen met e-learning en de professionalisering van ict-coaches. Via de website <http://zimizweden.rsgdeborgen.com> hebben we met verslagen en foto's de thuisblijvers dagelijks op de hoogte gesteld van onze ervaringen. Dat betrof bijvoorbeeld de introductie bij de Swedish Agency for School Improvement (SNASI) in het onderwijssysteem, de schoolbezoeken, discussie met medewerkers van SNASI, beleidsmakers en schoolleiders van de bezochte scholen, informatie over het ITiS-project (Information Technology in Schools) en ook de culturele uitjes.

Trots

Wat schoolsysteem betreft, kunnen we in Zweden spreken over een middenschoolmodel. Leerlingen volgen in een heterogene setting van 6 tot 16 jaar hun onderwijs. Op sommige van de door ons bezochte scholen is zelfs een pre-school aanwezig, waar kinderen van 3 tot 6 jaar hun voorbereidend onderwijs krijgen. De leerlingen krijgen er tussen de middag een warme maaltijd en zowel onderwijs als boeken zijn gratis. Zo kwamen we 30 maart op de Bällsta-bergskolan in Vallentuna. De visie van deze school is, zo werd verteld, aanmoedigen en inspireren van leerlingen te geloven in hun eigen mogelijkheden, herkennen van unieke waarden en manieren van leren bij leerlingen en samen creëren van een prettige, veilige en creatieve school, die open is en deel uit maakt van de maatschappij. Een belangrijk punt is het ontwikkelen van creativiteit. Ict is geen doel op zich, maar het is er vooral praktisch. Bijvoorbeeld: alle informatie tussen collega's en tussen ouders en de school gaat via e-mail, met als doel zo min mogelijk papier te

gebruiken. Verder leren 13-jarige leerlingen 11-jarigen met powerpoint te werken.

In heel Zweden is er fors geïnvesteerd om op scholen met ict-hulpmiddelen te werken. Doelen in de streek Nacka waren: meer toespitsen op computertechniek en het gebruik van multimedia, informatie zoeken en internet gebruiken, basiscursus computergebruik en een cursus over gebruik van powerpoint, word of website-productie.

Zo worden op de Myrsjöskolan powerpoint-presentaties gemaïld naar of gepresenteerd aan de ouders. Leerlingen bouwen bruggen en maken foto's van het proces, reflecteren en presenteren daarover met de foto's. Weekplannen en vorderingen worden naar de ouders gemaïld. De ouders waarderen dit omdat ze op deze manier erg betrokken worden bij de school. Verder worden hier ieder semester cursussen voor docenten aangeboden met ondermeer ict als hulpmiddel voor administratieve handelingen en communicatie binnen de school, literatuurstudies en webforums, begeleiding in een project met de leerlingen, wegwijs maken op het intranet van Nacka, informatie uitwisseling tussen scholen en workshops in het gebruik van verschillende software.

De derde dag was er uitleg over het in 2002 afgesloten ITiS-project (Information Technology in Schools). Ons bezoek van Zweden was er mede op gericht om sterke punten van ITiS te belichten voor ict-gebruik in het Nederlandse onderwijs en voor de organisatoren van de Nederlandse GrassRoots-projecten in het bijzonder. In Zweden hebben 75.000 leraren deelgenomen aan een in-servicetraining waarbij op hun school een didactisch ict-project werd uitgevoerd. Een rol speelden de eigen coaches (de inhoudelijke ict-coördinatoren). Element was ook de verschuiving van onderwijzen naar leren leren. ITiS heeft er in ruime mate toe geleid dat leraren ict in hun onderwijs leerden te benutten. Alleen scholing en betrokkenheid van de schoolleiding schoot hier en daar tekort.

Ten slotte zien we op de Häggviksskolan projectmatig onderwijs waarbij soms ook ouderejaars met jongerejaars samenwerken. Wanneer wij de lessen bezoeken, zijn de leerlingen druk in de weer met het maken van een webkrant. Ze krijgen geen cijfer, maar de docent bespreekt de resulta-

ten tijdens het functioneringsgesprek met de ouders. Ter afsluiting volgt er een presentatie van de digitale portfolio's. Hier kunnen leerlingen werk waar ze trots op zijn publiceren.

Stilgevallen

Ter conclusie: het was een bezoek aan heel verschillende scholen in een totaal andere setting met geweldige kanten. Ict-implementatie in nieuwe scholen en verouderde gebouwen. We maakten kennis met allerlei zaken waarover we met elkaar van gedachten hebben gewisseld en waar we van hebben geleerd en genoten. Scholen zijn zich ook in Zweden bewuster geworden van andere leervormen. Docenten hebben, zo lijkt het, gemiddeld meer computers tot hun beschikking dan in Nederland. Leerlingen werken gemotiveerder met computer, maar of leerlingen uiteindelijk doorstromen met hogere resultaten of betere competenties, in vergelijking met scholen die nog volgens traditionele onderwijsvormen werken, is nog de vraag.

Het nieuwe leren eist een andere manier van denken over het gebruik van onderwijsmiddelen. Boeken worden niet meer van hoofdstuk naar hoofdstuk gevolgd, maar beschouwd als een van de vele middelen om tot leren te komen. Ict kan op veel manieren een goed hulpmiddel zijn.

Ook in Zweden worstelen docenten met vragen als hoe het onderwijs te verbeteren, het rendement te verhogen, de leerlingen te motiveren zich in te zetten voor de gekozen thema's en een andere wijze van leren in te voeren. Ze zitten ook met praktische zaken zoals een efficiënte en verantwoorde inzet van internet en bespreking met leerlingen en ouders van wat wel en niet past.

ITiS kan gezien worden als een onderwijskundige verandering in het onderwijsmodel in Zweden. Dit heeft z'n aantrekkelijke kanten, maar ook hier loopt men tegen identieke problematiek als bij ons; op het gebied van onderwijs, zorg, didactiek en opvoeding. Zweden had toen het project eindigde misschien wel een voorsprong wat ict-gebruik in het onderwijs betreft, maar dit zal niet alleen het resultaat zijn geweest van de invoering van computers in het onderwijs. Al vanaf 1994 heeft Zweden immers een belangrijke onderwijskundige ver-

andering ondergaan op het gebied van visie: van onderwijzen naar leren, waarbij de scholen uitermate vrij konden omgaan met doelstellingen zoals wij die op dit moment ook kennen vanuit de ideeën vanuit het studiehuis, de basisvorming en de leerwegen. Wat opviel was het bijna ontbreken van het bij ons zo overvloedig aanwezige uitgevermateriaal. De docenten werden verantwoordelijk geacht voor de uiteindelijke vormgeving van het onderwijs binnen hun eigen gemeente en schoolmuren. Sommige collega's in Zweden dachten een duidelijke pas op de plaats te bespeuren in ontwikkeling en gebruik van ict, ook op technisch en infra-structureel niveau. Vanwege het feit dat na 2002 het project eigenlijk is stilgevallen, zochten mensen er nieuwe middelen en nieuwe impulsen. We kunnen hiervan leren door projecten in ons onderwijs die succesvol blijken, te onderhouden, te stimuleren en te continueren. Bijvoorbeeld het GrassRoots-project dat nu landelijk wordt voortgezet tot 2006.

Intussen gebeurt er in Nederland ontzettend veel op het gebied van ict en visievorming bij de instellingen. Denk aan het programma AOC-online, de keuze voor een Groen Kennisnet, met mogelijkheden tot samenwerken, een digitale leer- en toetsomgeving, alle ict-impulsprojecten, waaronder het KCS- en IC-Twinsproject, Europea en andere ict-bloemen die we in het groene onderwijs laten bloeien. Daarom mogen we zeker niet spreken van een achterstand; eerder van een voorsprong, hoewel we nog een lange weg hebben te gaan. ☞

Han Matla en Dimph Rubbens